

Asia: VN/12247/2026

Osallistu työ- ja elinkeinoministeriön virkapuheenvuoron valmisteluun

Elinkeinoelämä uudistuu ja alueiden elinvoima vahvistuu

1. Ongelma / haaste

Elinkeinoelämän ja yritysten uudistuminen sekä kestävän ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan vahvistaminen – yhteiskunnallisten yritysten jättäminen syrjään tästä työstä.

Yhteiskunnallisia yrityksiä ei tunnisteta osaksi yritystoimintaa. Niiden potentiaalia ei osata ja voida hyödyntää, koska niitä ei ole määritelty lainsäädännössä, eikä tunnisteta oleelliseksi osaksi elinkeinoelämää.

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Suomen joulukuussa 2025 hyväksymän Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategian mukaan yhteiskunnallinen yritys on yksityisoikeudellinen toimija, joka tarjoaa markkinoille tavaroita ja/tai palveluja yrittäjämäisellä tavalla ja yhteisötalouden periaatteiden ja piirteiden mukaisesti, ja jonka kaupallinen toiminta perustuu sosiaaliin tai ympäristötavoitteisiin. Yhteiskunnallisia yrityksiä voi perustaa erilaisissa oikeudellisissa muodoissa.

Yhteisötalouden periaatteet ovat:

- 1) Toimijat asettavat voittojen sijaan etusijalle ihmiset sekä sosiaalisen ja/tai ympäristöön liittyvän tavoitteen.
- 2) Ne sijoittavat uudelleen kaikki voittonsa ja ylijäämänsä tai suurimman osan niistä sosiaaliseen ja/tai ympäristöön liittyvään tavoitteeseensa ja jäsenten tai käyttäjien ("yhteinen etu") tai koko yhteiskunnan ("yleinen etu") edun mukaiseen toimintaan.
- 3) Niillä on demokraattinen ja/tai osallistava hallintomalli.

Jotta yhteiskunnallisten yritysten koko potentiaali saadaan yhteiskunnan käyttöön tulee niille luoda lainsäädännöllinen asema/kehys (legal framework). Lainsäädännössä määritellään kriteerit ja yritykset, jotka täyttävät ne, rekisteriöidään yhteiskunnallisiksi yrityksiksi.

Lainsäädännöllisen asema myötä yhteiskunnallisista yrityksistä tulee "työkalu", jota voidaan hyödyntää yhteiskunnan haasteiden ratkaisussa.

2. Ongelma / haaste

Yhteiskunnallisten yritysten näkymättömyys ja huomioimatta jättäminen elinkeino- ja yrittäjyyspolitiikassa syrjäyttää niiden potentiaalin uudistumisessa, kasvussa sekä sosiaalisten ja ekologisten haasteiden ratkaisussa.

Yhteiskunnallisia yrityksiä ei tunnisteta, eikä niiden liiketoiminnan kehittämistä tueta, eikä siihen kannusteta samalla tavalla ja painoarvolla kuin tavanomaisia yrityksiä.

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Varmistetaan, että yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten näkökulma on edustettuina yrittäjyys-, innovaatio-, työllisyys- ja elinkeinopolitiikassa suunnittelu- ja toimeenpanovaiheissa sekä toimijoita koskevissa strategia, lainsäädäntö- ja politiikkahankkeissa.

Kutsutaan yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten edustaja yllä olevia politiikka toimia käsitteleviin ja valmisteleviin ryhmiin.

Työ- ja elinkeinoministeriöön/valtionhallintoon perustetaan yksikkö, joka vastaa yhteisötaloudesta, yhteiskunnallisista yrityksistä ja osuuskunnista. Yksikkö edistää yhteiskunnallisten yritysten strategian toimia ja linjauksia sekä seuraa toimialaa sekä varmistaa, että yhteiskunnallisten yritysten näkökulma.

Vakinaistetaan Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus ja osoitetaan sille pysyvä perusrahoitus.

3. Ongelma / haaste

Uusien kasvuyritysten löytäminen ja luominen

Tutkimusten mukaan jopa 90 % yhteiskunnallista yrityksistä on kasvuhaluisia. (ESEM 2024 <https://yyo.fi/ajankohtaista/valtaosa-yhteiskunnallisista-yrityksista-hakee-kasvua/> ja <https://yyo.fi/ajankohtaista/uutta-tietoa-suomen-yhteiskunnallisista-yrityksista-european-social-enterprise-monitor-2023-2024-tutkimus-julkaistu/>)

Kuitenkin tällä hetkellä kasvua tukevat julkiset yrityspalvelut ja rahoitusinstrumentit eivät ole kaikkien yhteiskunnallisten yritysten käytettävissä. Monissa palveluissa ja instrumenteissa

yhtiömuoto rajoittaa niiden käytettävyyttä. Esimerkiksi osana yhdistyksen toimintaa harjoitettu yritystoiminta tai osuuskunnat eivät ole kelpoisia yhtiömuotoja.

3. Ratkaisu ongelmaan / haasteeseen

Päivitetään TEM:n konserniohjaus ja -ohjeet niin, että kaikki yritystuki-instrumentit ja yrityspalvelut ovat myös yhteiskunnallisten yritysten (sis. liiketoimintaa harjoittavat yhdistyksen ja säätiöt) ja osuuskuntien käytettävissä.

Otetaan yhteiskunnallinen yritystoiminta teemana mukaan alueellisiin Kasvupalvelu-sopimuksiin ja varmistetaan näin palvelujen saatavuus sekä vahvistetaan yrityspalvelujärjestelmän osaamista yhteiskunnallisista yrityksistä.

Perustetaan erityisesti mikro- ja pienille yhteiskunnallisille yrityksille suunnattu rahasto, joka rahoittaa yhteiskunnallisten yritysten innovaatioita, niiden kaupallistamista ja kasvua. Toteutetaan rahasto yhteistyössä institutionaalisten sijoittajien kanssa.

Kannustetaan kuntia, työllisyys- ja hyvinvointialueita tulosperusteisten vaikuttavuusinvestointien (SIB) käyttöön.

Otetaan käyttöön uudenlainen vaikuttavuusperusteinen rahoitus instrumentti yhteiskunnallisten innovaatioiden synnyttämiseen ja tukemiseen sekä rahoitusinstrumentti erityisesti hanketulosten skaalaamiseen.

Työllisyys kasvaa ja osaavan työvoiman saatavuus paranee

1. Ongelma / haaste

Pitkäaikaistyöttömien, vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien sekä osa- ja täsmätyökykyisten heikko työllisyys ja osallisuus

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Suomen tulisi siirtyä työttömyyden hoidosta määräaikaistavilla palveluilla selkeämmin työllistämiseen. Yksinkertainen malli tähän olisi:

Yhteiskunnallisille yrityksille lainsäädännössä määritelty asema ja niille rohkeasti valtiontukea vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien palkkaamiseen.

Näin luotaisiin oikeaa, pysyvää työtä, jossa tavoitteena on myös työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittäminen sekä tarkoituksena siirtyä eteenpäin avoimille työmarkkinoille. Ja jos se ei jostain syystä onnistu, on joka tapauksessa henkilöllä on työ, osallisuus ja aktiivinen toimijuus.

Rahaa tämä luonnollisesti vaatii, mutta on sekä yhteiskunnalle että yksilölle mielekkäämpää maksaa ja saada palkkaa, kuin rakentaa toimeentulo etuudesta, joka vaatii toimeettomuutta tai maksaa sama raha hintana palvelusta.

Ehdotamme, että tästä mallista rakennettaisiin vähintäänkin kokeiluja tulevalla hallituskaudella. Riski sille, että malli toimisi nykyistä huonommin lienee aika pieni.

2. Ongelma / haaste

Työttömyys, nuorten ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien sekä osa- ja täsmätyökykyisten pääseminen työmarkkinoille

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Julkisilla hankinnoilla työllistäminen

Valtio ottaa käyttöön niin sanotun prosenttimallin ja toteuttaa sen avulla hankinnoilla työllistämistä osana työllisyyden edistämistä.

Julkisiin hankintoihin liittyvää työllistämisehtoa ja siihen liittyviä hyviä käytänteitä tehdään tunnetuksi ja osaamista niistä lisätään julkisen sektorin kaikilla tasoilla ja toimijoilla.

Valtio velvoittaa hankintayksikkönsä jatkuvaan yhteiskunnalliset yritykset ja yhteisötalouden toimijat kattavaan vuoropuheluun toimittajamarkkinan kanssa.

Valtio varmistaa, että sen hankinnat jaetaan osiin niin, että mikro- ja pk-yritykset sekä yhteiskunnalliset yritykset ja yhteisötalouden toimijat pystyvät osallistumaan tarjouskilpailuihin.

3. Ongelma / haaste

-

3. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

Puhtaat investoinnit edistävät ilmastotavoitteiden saavuttamista

1. Ongelma / haaste

Suomessa tulkitaan innovaatiot liian teknologialähtöisesti, mikä jättää laajemman yhteiskunnalliset innovaatio syrjään innovaatiojärjestelmästä

1. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

Yhteiskunnallisille innovaatioille lanseerataan haaste- ja ilmiölähtöinen rahoitusinstrumentti, jossa haastetta ei ole ennalta määritetty vaan se lähtee alhaalta ylöspäin ja sen ratkaisemiseen tulee integroida julkisen ja yksityisen sektorin lisäksi yhteisötalouden toimijoita.

2. Ongelma / haaste

-

2. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

3. Ongelma / haaste

-

3. Ratkaisut ongelmaan / haasteeseen

-

Kallama Susanna
Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry